

På G. W. Edlunds förlag har förut utkommit:

Tiden theaterdirektör, Nyårsskämt med sång i en akt. 1 Mark.

Små häften angående Litteratur och Konst, utgifna af Frodr. Cygnæus. Första Häftet, innehållande: I. Tiden Theatordirektör. II. Åter en gång om theaterns framtid i Finlands hufvudstad. 1 Mark 50 pi.

Den Finsk-Svenska Litteraturens utveckling från Universitetets invigning till Runebergs första uppträdande. Tio föreläsningar af Gabriel Lagus. 5 Mark.

IV b7
Kapsel

G. W. EDLUNDS
FÖRLAGSAKTIEBOLAG

HELSINGFORS

Arb...

DE TRE GÅTORNA.

NYÅRSSAGA

med sång och melodramer i en akt.

HELSINGFORS,

G. W. Edlunds förlag.

1868.

IV b7

[Berndtson]

Kapsel

[Fredrik Berndtson]

DE TRE GATORNA.

Årarsaga

med sång och melodramer i en akt.

Musiken af Aug. Meisner.

Uppförd å Nya Theatern i Helsingfors den 1 Januari år 1868.

HELSINGFORS,

Finnska Litteratur-sällskapets tryckeri,

1868.

DE THE CATORNA

STÄNDIGA

Företadt: *L. Heimbürger.*

STÄNDIGA

STÄNDIGA

STÄNDIGA

STÄNDIGA

STÄNDIGA

Personerna:

Pekka.

Jaako.

Anna.

Karin.

En Tomte.

Andarnas konung.

Irrbloss, kammarherre.

Lättjan.

Bon Rapuó de Celibrados.

Finkulung.

Vären.

Sommaren.

Hösten.

Vintern.

Andar.

Xya året.

Första Scenen.

Theatern föreställer en enkel bondstuga på landet. Eld i spiseln. ANNA sitter och läser i psalmboken. KARIN står med sammanknöppta händer och stirrar i spiselden.

Anna. *(Lägger bort boken, stiger upp, blickar mot höjden och sjunger.)*

(Sång)

Hur tungt att bära sorg och brist,

Att se all glädje vissna bort!

Dock tror jag fast, dock vet jag visst,

Att allt skall ljusna innan kort.

Att ur vårt qval, vår strid

Skall mogna snart en bättre tid.

Derofvan molnens dunkla fann

I ljus de högres makter bo,

Ej menskan känner deras namn,

Men de oss skänka hopp och tro,

Att ur vårt qval, vår strid

Skall mogna än en bättre tid.

(Går till Karin, som fortfarande står försänkt i drömmar, och slår henne lätt på axeln.)

Seså, syster Karin! Var nu vid glädigt mod. Sorg och misströstan rädda ej ur onda dagar.

Karin.

Brödlös och sorglös hafva svårt att trivas tillsammans.

Anna.

Och modlös är alltid både rädlös och brödlös.

Karin.

Men hvarifrån vill du taga mod i dessa bedröfvelses tider?

Anna.

Från förtröstan på eget förstånd och egna krafter, och främst från tron på Honom, som förlänat mig dem.

Karin.

Mitt förstånd, det står stilla, och med krafterna lär det minsann snart vara ute. — Jag önskade att jag låge i den svarta mullen med vinterns hvita bärtäcke öfver mig! — En sorglig nyårsafton!

Anna.

Efter natt följer morgon, och jag tror på ljuset och framtiden.

Karin.

Ack, den som ändå hade ett fat risgrynsgröt med socker på!

Anna.

Och hvad blefvo det se'n bättre?

Karin.

Åh, sen skulle jag sofva så godt!

Anna.

Karin, Karin! Inte kan du väl ändå tycka, att äta och sofva är lifvets högsta goda? Det står ju i skriften: söker först efter det angelägnaste, så faller eder allt annat till.

Karin.

Ja, bara man kunde hitta på det der angelägnaste.

Anna.

Af sig sjelf kommer det icke; men den som söker, han finner.

Karin.

Du talar så underligt, Anna. — Men tyst, jag hör steg!

(Man hör någon, som stampar snön af fötterna. Straxt derpå inträda Pekka och Jaako).

Andra Scenen.

DE FÖRRA. PEKKA. JAAKO. *(Båda med gevär på axeln).*

Pekka.

Gudsfrid härinne!

Anna och Karin.

Gudsfrid!

Jaako.

Seså, flickor, nu skall det bli annat lif i spelet!

Karin.

Hvad står på? Hvert ämnen j er med bössa på axeln?

Jaako.

Ut på jagt, på äfventyr. Men först ville vi säga våra käraste godnatt. — I morgon är du prinsessa, Karin!

Anna.

Hvad är det Jaako pratar för tok? (Till Pekka) Tänker ni jaga på nyårsqvällen?

Pekka.

Ja, Anna, vi gå att jaga.

Anna.

Hvad?

Pekka.

Lyckan.

Jaako.

Ja, det vill säga fogeln guldsvan, som visar sig bara hvar nyårsnatt för den, som har ett rent hjerta och en trogen käresta. Den, som kan skaffa sig en fjäder ur guldsvans vingar, han behöfver ej mera tråla och arbeta och frysa och svälta, han får njuta all lifvets lust och alla jordens skatter.

Karin.

Det kan väl aldrig vara saunt?

Jaako.

Fråga Pekka. Han har drömt om fogeln, och nu ska vi knäppa honom, om han också satte på Trollbergets högsta klippspets.

Anna.

Hvad är det för underliga drömmar?

Pekka.

Ja, underbar den drömmen väl må kallas,
I trenne nätter stod den för min syn
Så klar och tydlig som du sjelf, min Anna,
Nu ständar här inför mitt vakna öga.
I djupa skogen sörjande jag gick
Och tänkte på den hårda lott, som röfvar
Oss lifvets fröjd och mödans dyra frukt;
Då syns ett sken, så klart som morgourodnans,
Då hörs en brusning som af sommarviuden,
I dystra skogen . . . och med sagta flygt
En gyllne svan ur rymden ned sig sänker
Uppå en klippa. Hvarje fjäder lyste
Som solen sjelf. Men utaf skogens brus
En hviskning blef, och denna hviskning ord:
. . . Om nyårsnatten du vid Hiisis klippa
En fjäder skjuta kan ur guldsvans viuge,
Så hör dig världen och dess skatter till.
— I trenne nätter samma dröm jag drömde.

Anna.

Och nu vill du se om din dröm går i fullbordan?

Jaako.

Ja, och jag får följa med. Jag skall också skaffa mig en sådan der rar fjäder. Hejsan, Karin, hvad det då skall blifva för ett lif!

Karin.

Men tänk om det bara är trolldomskonster.

Jaako.

Tror du att jag är rädd för troll?

Anna.

Gå ej dit, Pekka! Det är ogudaktigt att sjelfva nyrånattens besöka Hiisis klippa. Det är syndig vidskepelse att tro på drömmar.

Pekka.

Mitt samvete är rent, och aldrig skall jag med onda maktens bistånd söka vinna något, vore det än all verdens skatter. Men denna dröm lockar mig med underbar makt. Kan icke Han, som i drömmen lät Jakob se himmelen öppen, och för Joseph lät kärvarna buga sig, äfven åt den ringaste af sina fjenare gifva en vink af högre betydelse? Jag går till Hiisis klippa, icke för att vinna guld och skatter, utan för att se om min dröm gömmer ett svar på mitt hjertas frågor.

Anna.

Jag fattar icke fullt dina ords mening, men jag känner, att du vördar det heliga och vill det rätta. Gå, min älskling, gå!

Pekka.

(Sång).

På vredgad våg för stormens ilar

Min lefnads farkost flyr

Men lungt min blick på stjernan livilar,

Mot målet gladt jag styr.

Och fjerran der vid himmlaranden

Jag söker ro och hamn.

Der vinkar mig den dyra stranden,

Der öppnas mig en famn.

Dit vill jag alla skatter bringa

Ifrån min upptäcktsfärd,

Och der min segersång skall klinga

Hes dig, vid egen härd.

Anna.

Gud välsigne dig, Pekka! Du har ett sinne så rent som hvitaste silfver och ett hjerta så godt som klaraste guld, och någon annan rikedom vill jag ej veta af.

Karin. (Som under tiden sifrigt samspråkat med Jaako vid spisen).

Och du tror verkligen, att vi ska bli mycket mycket rika?

Jaako.

Om jag tror? — Hvarför skulle jag icke tro? Pekka är inte den karl, som drömmer någonting förgäfvets. Och tänk, tre nätter å rad! Hvarför skulle han gå dit, om han icke trodde sig kunna knipa guldfjädern? Och

när han tror, så tycker jag, att vi icke behöfva vara sämre än han.

Karin.

Ja, deri har du minsann rätt. — Vet du, Jaako, jag har också flere nätter å rud drömt, att jag ätit risgrynsgröt med socker på. Det är väl icke heller utan sin betydelse.

Jaako.

Ser du! — Sanna mina ord, i morgon är du en prinsessa!

Karin.

Herre Jemene! Och då får jag lefva och må väl och stoltsera och göra aldrig ett skapande grand?

Jaako.

(Sång).

I rödaste silke med guldstjerner på,
I hatt och i kappa min Karin skall gå,

Hvar dräng och hvar piga

Ska buga och niga,

Och sjelfvaste prosten stå ödnjukt på tå.

Hvarendaste dag skall det hållas kalas

Med bullar och skinkor, buteljer och glas

Med bifstek, kottletter

Och hundrade rätter;

Och allt skall med posten från hufvudstan ta's.

Karin.

O, Jaako, min Jaako, jag håller dig kär!

Jag kan icke säga hur lycklig jag är!

Men, Jaako, mig lofva,

Att låta mig sofva

Till dess att jag har all min herrlighet här!

(Gäspar).

Pekka.

Det börjar lida mot midnatt. Vi måste bryta opp.

(Slår Jaako på axeln).

Jaako.

Hu! så du skrämde mig!

Pekka.

Farväl, Anna!

Anna.

Mätte alla goda makter skydda dig!

Jaako.

Adjös, prinsessa!

Karin. (Gäspar).

Väck mig icke för tidigt!

(Pekka och Jaako gå).

Tredje Scenen.

KARIN. ANNA.

Karin. (Sätter sig vid spisen och störrar i elden. Nickar till då och då).

Prinsessa! . . . Rödaste silke med guldstjerner på! . . .

Kottletter! . . . Låt — mig . . . sofva!

(Hon samnar).

Anna. (Sätter sig vid bordet, knäpper andäktigt händerna tillsammans öfver psalmhaken och bieder tyst några ögonblick).

Och der . . . min segersång . . . skall klinga . . . vid egen härd . . . (Sänker trätt hufvudet mot händerna på bordet och insomnar).

(Dämpad, drömlig musik från orkestern).

Fjerde Scenen.

DE FÖRRA. TOMTEN (Uppstigande ur jorden. Musiken fortsätter).

Tomten.

(Melodram).

När alla hvila, dagens buller tystnar,
Och natten tager i sitt milda hägn
Hvart menskohjerta med dess hopp och saknad,
Då vakar jag och lyss till syrsans sång.
Jag hör hur ödets tysta trädar spinnas,
Och lifvets skiften sagta väfvas samman
Af sorg och glädje. Ingen, ingen ser
Om detta öga strålar eller skymmes;
Men när på härden altarelden slocknat,
När hat och tvedrägt, afund, svek och flärd
Beröfvat hemmet hvarje stöd och grund,
Och vilsen jag i vida världen irrar,
Då frågar menskan: frid, hvart flydde du?

(Sjunger sagta fram och betraktar de båda sofvande).

Hur skilda sinnen, och dock syskon båda!

(Går mot bakgrunden och utsträcker sina armar mot Anna och Karin).

Från verkligheten, från dess tvång och nöd

Jag er befriar; — Lyden, följn mig

Till drömmens dolda, underbara nejder!

(De båda sofvande resa sig sagta med slutna ögon och närma sig med afmätta steg Tomten, hvilken likasom genom en magnetisk kraft tvingar dem att följa sig. Alla ut i fonden).

(Scenen förändras till en vild skogstrakt med en brant klippvägg i fonden. PEKKA och JAAKO inträda med sina skidor under armen. De se sig med förvåning omkring).

Femte Scenen.

PEKKA. JAAKO.

Pekka.

(Sång).

Hvad söker jag bland dessa berg och dalar,
Af hvilken längtan leddes hit min gång?
Hvems är den röst, som i mitt hjerta talar,
Och hvadan klingar denna lufva sång?
Allt skönt och herrligt, som jag känt och skådat
I sommarfläring träder för min syn,
Jag tror på allt, som själens aning bådät,
Som ännu göms för ögat ofvan skyn.

Och hjertat sväller utaf mod,

Mitt svärd jag tar i hand

Och offerar glädtigt lif och blod

För dig, mitt fosterland!

Jag känner ej fasa,

Låt åskorna gå,

Låt stormarna råsa,
Jag hoppas ändå!

Och sedan, när den lugna hyddan ljuder
Åt mig en ljuf, en länge saknad frid,
Och vid dess hård en älskad stämma ljuder
Lik segerhymnen efter vunnna strid;
Då vill jag än med hänryckt hjerta sjunga
Om all den sällhet, lifvet skänkte mig,
Och lära, förrän jag går bort, de unga,
O fosterland, att troget tjena dig.

Se der hafva vi ändteligen Hiisis klippa!

Jaako. *(Ser sig förvundrad omkring).*

Ja, men hvart hin . . . *(Ur herget höres en vild röst ropa: Hå!) . . . Hu-u-u!*

Pekka.

Hvad menar du?

Jaako.

Jag menar bara: hvart hafva snön och vintern tagit vägen? — Här är ju så varmt som midt i sommarn. *(Tar af mässan och fläktar sig med den.)*

Pekka.

Besynnerligt! . . . Drömmer jag, eller är jag vaknen?

Jaako.

Ja, tänk om vi nu som bäst ligga derbemma i våra sängar, och bara drömma, att vi drömma, . . . nej, att vi äro vakna . . . nej, att vi . . . *(Torkar med rockärmen*

svetten ur pannan). . . . Här är hett som i helfve . . . *(En röst under jorden: Hå!) . . . Hu-u-u! (Hviskande).*
Pekka, hörde du?

Pekka.

Är du rädd, din backhare?

Jaako.

Nej! Ahnej! . . . Ha, ha, ha! jag drömmer ju bara. *(Blå, röda och hvita lyktgubbar, med kulörta lyktor af samma färg på kufvudet, springa fram och tillbaka öfver theatern och bland klipporna).* . . . Pekka! . . . *(Ser på lyktgubbarna och närmar sig skälfsande Pekka).* . . . Pekka! är det riktigt sannt, att jag bara drömmer?

Pekka.

Ja visst drömmer du . . . ifall du icke är vaknen.

Jaako.

Men hur skall jag vota det, då?

Pekka.

Skrik så högt du kan: minä ollen laiska Jaako.

Jaako. *(Ropar darrande).*

Minä ollen laiska Jaako.

(Eko upprepar orden, till vänster på scenen: ollen, i fonden: laiska och till höger: Jaako).

Jaako. *(Förcargad, fattar hässan).*

Ah hut, förbannade troll! Tror ni att jag låter snäsa mig af er? *(Bakom klipporna höres ett qvidande, sorgligt: ee! ee! ee!) . . . Hå . . . hå . . . hå! . . .*

Pekka.

Rätt så, Jaako! den som ej förlorar modet behöver icke vika för någon makt i världen, vare sig synlig eller osynlig. Hörde du huru de jemrade sig?

Jaako.

Ja, Pekka, jag må nu ligga i min säng och sofva eller stå här midt i vintern och svettas, men det är säkert, att mig kan du lita på.

(Lyktgubbarne åta med förnyad ifver öfver scenen, ett doft buller höres på afstånd, stjernskott ur romerska luftbågarne kastas in på scenen).

Pekka.

Seså, nu börjas vår jagt! — *(Till Jaako)* Fort dit bakom klippan! *(Jaako skyndar att gömma sig bakom en klippa till vänster).* — Och här jag . . . *(Han lägger sig på lur bakom ett klippsprång till höger).* . . . Och måtte nu mitt lod ej förfela . . .

Sjette Scenen.

(Musiken utför en högtidlig marsch. På scenen intåga: först LYKTGUBBARNA, derefter andekönungens KAMMARHERRE IRRBLOSS, efter honom DE FYRA ÅRSTIDERNA, sedan FINKULUM och RANUDO DE COLIBRADOS, samt efter dem LÄTTJAN. Till slut ÅTSKILLIGA TROLL och ANDAR i olika skepnader, med särskilda attributer. De göra en rund kring theatern, och uppställa sig: lyktgubbarne på båda sidor om fonden, kammarherren midtemellan dem, de fyra årstiderna till vänster, Finkulum och Ranudo de Colibrados till höger, Lättjan samt de öfriga trollen närmare förgrunden).

Chör af andarna.

(Sång).

Till hofvet monarken oss kallat har i dag.

Vi skynda att lyda; hans vilja är vår lag,

Nu delas ordnar och titlar ut,

Som ä' så bra att ha';

Må nåden aldrig taga slut,

Och högt vi sjunga: hurra!

Vi få nog krypa, träla

För ärans grauna band,

Och uti stoftet kråla,

Och kyssa maktens hand.

Till hofvet monarken oss kallat har i dag.

Vi skynda att lyda; hans vilja är vår lag.

(Klippräggen i fonden öppnar sig. Man ser det inre af andekönungens palats. Kungen framträder, åtföljd af tvänne pager, hvilka uppbära hans mantel. Samma marsch spelas som i början af scenen. Kungen, åtföljd af kammarherre Irribloss går utåt lederna af de uppställda trollen. Under tiden frambära de båda pagerna från palatset en gyllene stol, hvilken de ställa midt för öppningen, och som kungen intager, efter att med nådiga åtbörder och tilltal hafva gjort sin rond. Pagerna ställa sig på ömse sidor om stolen. Irribloss stannar på ena sidan, något framför kungen).

Kungen.

Mitt nobla hof, jag nådigt helsar dig! —

I andra riken plågar visst regenten

På nyårsdagen visligen förkunna

Hvad tiden i sitt mörka sköte bär;

Men som jag nu det finner mindre rådligt . . .

(Kammarherre Irribloss framträder till konungen och säger halfviskande).

Irrbloss.

Det vore kanske bäst om ert majestät i nåder behagade säga: mindre lämpligt.

Kungen.

Ja, mindre lämpligt ... riktigt ... mindre lämpligt.

Att ... det vill säga ... att jag tror ... Enfin,

Jag låtit kalla er, stordignitärer

Och högre troll, på årets sista qväll.

Att höra hvad jag eger att förkunna.

(Han tar sig en pris sans).

Det der skall hans excellens Irrbloss, hvilken jag i dagens konselj utnämnt till utomordenligt och verkligt erketroll samt förste minister, nu meddela eder. Dessutom vill jag blott nämna, att jag, såsom vedermåle af min synnerliga bevågenhet, förlänat sjelftillräcklighetsordens första klass åt min krigsöfverste och förste ceremonimästare Don Ranudo de Colibrados, samt i friherrligt stånd upphöjt vårt verkliga genie Lättja jemte alla hans barn och efterkommande.

(Don Ranudo och Lättja huga djupt).

Irrbloss. *(Tar fram ett papper och läser).*

Genom omständigheternas allmänna gång och den alluppslukande civilisationens eröfringslystna intrång har vårt välde nödgats draga sig tillbaka till denna aflägna vrå i nordén. Vår makt är dock endast hotad, icke rubbad, och vi hafva, tack vare den osvikliga statskonst, som städse ledt våra sträfvanen, all anledning att innan kort vänta en ny sakernas utveckling till ett bättre. Det orubbligt goda förhållande, i hvilket vårt

kabinett står till stormakterna Papismen, Despotismen, Obskurantismen och Egoismen, skall icke dröja att bära frukter, värdiga vår politiska klokhet. Det är vår afsigt att till våren föreslå dessa makter en konferens i de Pontinska träskén, och det är vår fasta förtröstan, att då kunna återföra världen till det status quo, som utgör rikenas och deras smorda öfverhufvudens sanna trefnad och lycka.

Andarna.

Lefve hans Majestät, vår öförlägnliga konung, han och ingen annan!

Kungen. *(Nickar nödigt).*

Nå, herr minister, hvad tänker ni om de inre angelägenheterna?

Irrbloss.

Ers majestät! mina bemödanden skola, liksom mina företrädares, riktas mot vår värsta fiende civilisationen. Så länge vi kunna utesända hans inflytande, tillhöra människorna och världen oss.

Kungen.

Det är bra. Hvad tror ni er kunna uträtta?

Irrbloss.

Allt, ert majestät, genom de dödligas mäktigaste förtryckare: nöden. Och jag ber att få framhålla de utmärkta förtjenster, som i detta hänseende blifvit inlagda af elementarandarna: vintern, våren, sommaren och hösten.

Kungen.

Det fagnar mig att höra. Jag skall veta att belöna dem.

Vintern.

Ja, det måste jag säga till mitt beröm, att nog skä-
ter jag mitt kall med ihärdighet och allvar. Men tror
ers majestät, att människorna ändå äro nöjda? De bli
då aldrig nöjda! — Men otack är den samma förtjen-
stens lön. Hvem bygger sådana vägar och broar som
jag? Hvem ger julkalaser, baler, spektakler om icke
jag? När sofver man mera och bättre, än under min
spira? — Och nu häckla och anklaga de mig för att
jag kommer med mörker och död, att jag gör blodet
tjock och förlamar alla krafter, slänger lifvet ute från
frusen strand och mera dylikt. Det der förargar mig
och förbittrar mina dagar. Jag behöfver någon tröst
och glädje, och har derföre, med ers majestäts benägna
tillstånd, tänkt anhålla om vårens hand.

Våren.

Och den tror ni att jag skulle gifva er? Nej, al-
drig! Den gamla, kalla, elaka gubben, som ett oblidt
öde gifvit mig till förmyndare, stänger in mig bland
sina drifvor, så att jag förlorar både helsa och lynne.
Äfven mitt rykte och mitt anseende lida. Förr sjöngo
poeterna om mig, och kallade mig: denna milda, engla-
ljufva, och min skönhet var då rar. — Nu säga de:
endast frost och bläst och snufva i sin blomsterkorg
hon har. Han slår under sig andras egendom och rät-
tigheter och inkräktar på andras område. Jag vill fråga
om inte vär- och blomstermånaderna enligt almanackan

borde tillhöra mig, men också dem har han lagt under
sin förvaltning. Och en sådan skulle jag gifva mig med?
Nej, aldrig. Hellre flyttar jag alldeles bort och söker
mig en plats, der mina blommor icke plundras af is
och snö.

Kungen.

Seså, barn, inga tvister! Vintern är en trogen tje-
nare och mig till stor nytta.

Sommaren.

Ja, det kan väl hända, att vintern uträttar mycket
godt med sin elakhet, men nog kunde hon ändå låta
bli att blanda sig i mina angelägenheter. Har han
icke i tio runda år å rad skickat öfver mig sina tjänste-
andar hagelskur och nattfrost, som ställt till värre oreda
och förödelse, än jag på femtio år kan bota. Derför
har jag också hvarje år gråtit i sju veckor, och jag hade
lust att af förargelse gråta ännu.

Hösten.

Om ers majestät icke snart sätter en gräns för vin-
terns förstörelse- och eröfringslusta, så ruinerar han oss
i grund allesammans. Icke ens för mig, som ändå
måste bestå herrligheterna till hans julkalaser, har
han något undseende. Annat var det i fordnä dagar!
(Sucker).

Vintern.

Ja, det må syster säga med sina mögnade behag,
på den öfverblifna kartan.

Kungen.
Tyst! säger jag. Jag vill ej höra flere klagomål. Hvarochen må sköta sitt, och förstån j ej, mina älskvärda damer, att hålla gubben Vinter i tillbörlig respekt, så kan jag inte hjälpa er. — Men hur är det med vår nya baron?

Lättjan.
Ers majestät, jag vågar smickra mig med, att i någon mån hafva gjort mig förtjent af den höga utmärkelse, som i dag vederfarits mig, ty mina oafflätliga sträfvan den att motarbeta icke blott den andliga odlingen, utan äfven jordbruket, handeln och näringarna, hafva icke varit utan framgång. Med synnerlig mottaglighet har man såväl i hyddan som slottet ömfattat min lära: njut hvad stunden ger och tänk icke på den kommande dagen.

Kungen.
Ni säger således, att industrin?

Lättjan.
Täljer selpinnar och fabricerar pertstickor.

Kungen.
Och handeln?

Lättjan.
Realiserar under inköpspriset.

Kungen.
Och vetenskapen?

Lättjan.
Grälar i tidningarna.

Kungen.
Men man har sagt mig, att Suomimenniskorna dröma om en järnväg, som skall sätta dem i oafbruten förbindelse med hela Europa. På det sättet ha' vi en vacker dag den der oesterrättliga civilisationen på hal sen. Jag bekänner, att de der underrättelserna inge mig bekymmer.

Irrbloss.
Jag vågar förmoda, att denna dröm endast är en efemerisk sjukdomssymptom af för mycket tidningsläsande, en dröm, som aldrig skall gå i fullbordan. Dertill behöfs pengar.

Kungen.
Sådana får man hos judarna.

Irrbloss.
Ja, mot säker pant och kristlig ränta. Men när man ingenting har att bita och ingenting att slita, så . . .

Lättja.
Nog finns det skatter, bara de förstode att söka dem och ides att gräfva upp dem. — Mätte blott ingen squallra härom för Europas penningefurstar.

Kungen.
Jag räkuar på ert inflytande och er vis inertia, min baron, för motarbetandet af dylika revolutionära planer.

Lättja.

Ers majestät, mitt nit känner inga gränser. Jag smiekrar mig äfven med att icke vara utan inverkan på den allmänna meningen. Jag har lyckats ingifva Per och Pål den saliggörande tron, att försakelsen och lidandet utgöra ett folks förnämsta och prisvärdaste dygder. Härvidlag hafva poeterna och en hop af mina välmående vänner bland prelaterna troget bistått mig. Det är ej med sådana dygder som jernvägar byggas, och för judarnas hjälpsamhet behöfva vi ej frukta, så länge trögheten och okunnigheten på sitt egendomliga sätt tolka de stolta orden: „Wårt land är fattigt, skall så bli, för den som guld begär.“

Kungen.

Men om denna dröm skulle blifva verklighet, om dessa skatter skulle upptäckas!

Lättja.

Ja, då finge vi flytta till Ostiakerna och de Sibiriska tundraerna. Men var lugn, ers majestät, det går icke så fort att vakna och att morgna sig.

Kungen.

Bra, baron! Jag tillåter er att anbringa en nattmössa i ert nya vapen.

Don Ranudo.

Jag är icke inbilsk eller högfärdig, men jag känner mitt värde, jag vet hvad jag duger till, och jag vet hvad jag kan uträtta. Det är en dum blygsamhet att erkänna sin underlägsenhet och sina brister; det inger

ingen respekt hos andra och ingen själförtrostan åt er sjelf. Jag är ett bussigt troll, som varit med i krig och nöd och kolera och potatissjuka, och bara jag rympkar ögonbrynen, så darra och tystna alla förnuftiga skäl och andra småtroll. Jag plägar ett flitigt umgänge med de högmögende på jorden och det är jag, som skall lära dem, att med lugnt och oomkullrankeligt förakt möta alla dessa odrägliga veklingar, hvilka kalla sig hyfsning, humanitet och bildning. Näst min skandinaviska morbror, som har senor af jeru och barm af granit, är jag den väldigaste af Trolleätten i Norden.

Kungen.

Voilà, messieurs, det äkta och veritabla hjeltemodet!

Finkulm.

(Sång).

Ack! Hvad betyda edra funder
Emot den trolldryck, stark och god,
Som åt förderfvet lockar kunder,
Och skänker rus och lust och mod.
Blott i glaset sällheten bor!

Han fräter hjertat bort ur barmen,
Och tanken utur hjernan stjal,
Han ögat tar, förklarar armen,
Och viljan gör till usel träl.
Blott i glaset sällheten bor!

Ja, skynden er, att flaskan tömma,
Så lustigt går det och så lätt;

Och lären toma orden glömma
Om heder, trohet, dygd och rätt.
Djupt i glaset fröjderna bo!

(Visar flaskan och glaset åt andarna).

Kanske får jag bjuda en liten själavärmare? Det är äkta lönbrännare och inte något sqvip från Revelska sidan.

Kungen.

Jag känner er förmåga, Finkulum, och det var äfven min mening att i dag belöna er med en gratifikation af hela nästkommande års skörd; men man har hos mig anmält, att ni ej mera visar samma nit som förut, att ert inflytande minskats.

Finkulum.

Dertill är den sakramensgade bränvinsförfattningen skulden, ers majestät.

Ett troll.

I allerdjupunderdänigste underdänighet . . .

Kungen.

Nog, mina vise och högtbetrodde vänner! . . . Jag ser att mitt rike fortfarande befinner sig i det mest blomstrande tillstånd, och jag förklarar eder mitt nådiga välbehag. Nu vilja vi endast afbida det ögonblick då Guldsvan, vårt väldes urbild, med sina glänsande vingars slag förkunna oss, att ett nytt tidskifte ingår, samt derefter i mitt palats samlas till fröjd och dans.

Chör.

(Sång).

Andarnes konung har icke sin like,
Stort är hans valde och vidsträckt hans rike;
Troget hans bud kring rymden vi föra,
Hemligt, att ingen vår flykt kan höra.
Lustigt i natten ses norrsken pråla,
Djupt uti bergen demanternas stråla,
Nu är det fröjd i andarnas rike,
Nu är det gamman utan like.
Men öfver töckniga haf och vatten
Sväfvar vårt öde i dystra natten.

(Ett stort och bländande sken upplyser theatern. Alla blicka upp mot höjden).

Irrblöss.

Der kommer Guldsvan! Hur hans vingar lysa!

(Under det att alla blicka upp mot himlen, lägger Pekka sin med blössen och affyvar den mot höjden. Under den nedfaller ur skyn en stor förgylld fjäder).

Pekka. *(Risar fram och griper fjädern).*

Jag har den, o, jag har den! Min dröm var sann!

Jaako. *(Har under tiden äfven rusat fram och stytat mot höjden, men hans blöss klickar. Ser efter Guldsvan).*

Borta!

(Några troll skynda att gripa Pekka och Jaako).

Kungen. *(Till Pekka).*

Förmätne dödlige, hvad har du gjort?

Pekka.

Jag har blott följt den högre maning, som lefver i min själ, den röst, som talat till mitt hjerta. Och nu — jag känner det, jag vet det — eger jag den talisman, (*han swingar fjädern*) emot hvilken eder makt och ondska ingenting förmå.

Jaako.

Ja, packa er undan pack och smågubbar! Nu är det inte värdt att pösa mera.

Andarna.

Ve, ve, ve öfver dem! — Guldsvan är särad, Guldsvan har flytt! — Ve, ve, ve!

Kungen.

Tyst der med er jämmer och olät! — Tycker ni det passar sig att skrika så der vid ett bildadt och anständigt hof? — Och föröfrigt är ju ingen så stor olycka skedd. Förrän nästa dags morgon gryr, har en ny och lika glänsande fjäder vext på Guldsvans vinge.

Jaako.

Det var taladt med vett och reson! — Skulle ert trollmajestäät nu inte vilja vara så nådig och befalla de här (*ser på trollen*) . . . babianerna att släppa lös oss?

(*Kungen vinkar. Trollen släppa Pekka och Jaako.*)

Pekka.

Jag hade lust att genast försöka min talisman på den der. (*Han sticker fjädern under näsan på Lättja, och*

säger): Försvinn, förintas! (*Lättja nyser, far upp ur sin slummer och gnuggar sig i ögonen.*)

Kungen.

Förvetne däre! — Vål ligger i denna fjäder, som du eröfrat, en stor och fördold makt, emot hvilken vi intet förmå; men du förmår heller ingenting emot oss, sålänge du ej förstår att bruka talismanen, sålänge du ej uppfyllt de vilkor, hvilka sätta dig i besittning af denna dolda makt.

Pekka.

Och hvem skall lära mig att bruka den, hvem skall för mig förkunna dessa vilkor?

Kungen.

Jag. — Det gifves ett högre, oryggligt bud, som icke ens jag vågar trotsa, att om en dödlig lyckats bemäktiga sig en fjäder ur Guldsvans vinge, skall honom föreläggas trenne gåtor att lösas. Kan han ej lösa dem, så måste han evigt stanna kvar i andarnas rike; förmår han åter att lösa gåtorna, så får han återvända till jorden och der njuta frukterna af talismanens kraft. (*Till en af pagerna*). Skarabens, gå att hemta de trenne gåtornas bok. (*Till Pekka och Jaako*). Men j sen just icke ut att vara mycket klyftiga. J kommen säkert att stadna kvar hos oss. Kanske kan jag använda er vid mitt forstväsende.

Lättja. (*Pekande på Jaako.*)

Den der tycker jag har anlag för att bekläda en sjusofvarbefattning.

Jaako. Sjusofvare kan ni vara sjelf. Inte är jag så dum som ni ser ut.

(Pagen återkommer med de trene gåtornas bok, hvilken han, på konungens viik, öfverlämnar åt kammarenne Terblöss.)

Kungen.

Lyssna nu nppmärksamt till de trene gåtor, hvilka komma att föreläggas eder, och på hvilkas lösning ert öde beror. Läs!

Irrbloss. *(Ur boken)*:

Hvad är det, som med sin kraft kan lifva,
Höja, rena sjelfva jordens grus,
Som förvandlar ödemarkens drifva
Uti fågning, fruktbarhet och ljus,
Tänjer fören, hur dess vågor svalla,
Krossar klippan, och en banad stig
Genom sjelfva berget bryter sig,
Och ger helsa, mod och bröd åt alla?

Jaako. *(Utan att besinna sig)*:

Det är antingen krut eller pengar.

Chör af andarna.

Ha! ha! ha!

Illo du ditt svar har spunnit,
Gåtans nyckel ej du funnit.

Pekka.

Endast arbetet ger helsa, mod och bröd åt alla!

Chör af andarna.

Ve, o ve!

Det sjuder, det bränner;

Vår gåta han känner.

Irrbloss. *(Läser)*:

Hvad är som gör på mörkrets väldet slut,
Som nattens dystra makter så förskräcker,
Som bryter selders sömn i en minut,
Och himlens alla blida geuer väcker?
Som våldet löser lik en pinsam dröm,
Och lögnen skingrar lik en morgondimma,
Att lifvet speglar sig i tidens ström,
Hvars vågor lugnade och klara sinna?

Jaako. *(Funderande)*:

Det är... det är... det är... Nej, det der går öfver mitt förstånd.

Chör af andarna.

Ha! ha! ha!

Nu är hans tanke borta,

Nu kom hans vett till korta.

Pekka.

Det är sanningen, ... upplysning!

Chör af andarna.

Ve! ve! ve!

Hvem lärde dig orden?

Det suckar i klyftan, det qvider ur jorden!

Irrbloss. (Läser).

Hvad utgör lifvets högsta fröjd och lycka?
 Hvad ger åt stoffet himlens återglans?
 Hvem räcker mödan mild, dess segerkrans,
 Och lär med blommor sjelfva grafven smycka?
 Hvem knyter fast det mäktiga förbund,
 Som folken hägnar, leder och försonar?
 Hvem bygger stark och fri och god den grund,
 Der tid, som kommer, skall förklarad throna?

Pekka och Jaako (stå båda försänkta i djupa begrundande).

Anna och Karin (inträda på motsatta sidan af theatern, ledna af Tomten. De nedkomma från berget och städa på en klippfats. Tomten försvinner. Med åtbörder uttrycka de sin glädje att se Pekka och Jaako).

Duett.

Och du, jag tröstar på och tror,
 Mig aldrig svika kan,
 Ty kärlek i hans hjerta bor:
 Mitt lif, mitt allt är han!

Pekka.

Anna!

Jaako.

Karin!

Båda. (Med entusiasm).

Kärlek! — Kärlek! — Det är gåtans lösning.

(Blitz och dunder, storm och oväder på theatern. I orkestern vilda misslyd, som småningom upplösas i några harmoniska ackorder. Alla andarna försvinna. Pekka och Jaako blicka

segeraltia omkring sig. Anna och Karin skynda ned ifrån klippan och kasta sig i sina fästnings armar).

Jaako.

Karin! du är ta' mej... (Ser sig omkring med visseltänksamhet) ta' mej sjutton dubbelt hvassare, än alla de andra trollen!

Anna.

Är detta väl en dröm?

Pekka.

Ja, blott en dröm!

Men denna dröm skall engång verklig blifva! —
 Till arma hyddan nu vi återvända;
 Men i mitt våld jag har en talisman,
 Och löseord, som segrande befria
 Från nöd och sorg min dyra fosterbygd.
 Låt tusen hinder mot mitt mål sig resa,
 Låt hårda makter hota med förderf,
 Arbetsamhet bekämpa skall dem alla!
 Låt köld och mörker sina bejor smida,
 Det skall bli vår, och allt skall blomstra än,
 Det skall bli vår, när andens sol sig tänder
 Och kysser jorden varm med sina strålar
 Och lockar skördar utar klippan fram.
 Och fröjd och sällhet skola återvända,
 Att sjunga fritt för en befriad jord,
 Då kärlek allt i hopp och tro förenar
 Och oss en skön, en bättre framtid ger!

(Klipporna i fonden dela sig, och det nya året med krona på hufvudet och spira i handen synes, upplyst af ett starkt sken).

Det nya året.

Och denna framtid nu för eder hägrar
 Och manar er till möda, mod och strid,
 En högre makt er icke lönen vägrar,
 Men, glömmen ej, att lifvet heter tid!
 Och vill du sällhet vill du ära smaka,
 Framåt! Framåt! — men ej ett steg tillbaka!

Min moder dignat under kronans börda,
 Och samma krona nu mitt hufvud bär,
 Förstår du rätt den gångnas minne vörda,
 Så vet jag visst, du äfven mig har kär.
 Blott den, som mäktar det förlutna skatta,
 Förmår att lifvet och sin samtid fatta.

En högre makt min lött och eder skiftat,
 Och mot hans rådslut ingen än förmått.
 Hans namn är kärlek! — Men ej lag han stiftat,
 Som bjuder lida och försaka blott.
 O, lär att älska, forska och arbeta,
 Då först hans rätta mening skall du veta!

